

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

490-OJI PLENARINĖ SESIJA, 2013 M. GEGUŽĖS 22, 23 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos ekonominės ir pinigų sąjungos socialinio matmens (tiriamoji nuomonė)

(2013/C 271/01)

Pranešėjas **Luca JAHIER**

Bendrapranešėjis **Georgios DASSIS**

Europos Vadovų Tarybos pirmininkas, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. sausio 24 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Europos ekonominės ir pinigų sąjungos socialinio matmens

(tiriamoji nuomonė).

Pakomitetis „Ekonominės ir pinigų sąjungos socialinis matmuo“, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2013 m. balandžio 23 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 161 nariui balsavus už, 50 – prieš ir 47 susilaikius.

1. Pasiūlymų santrauka

1.1 **Europos ekonominė, socialinė ir pinigų sąjunga** dar nesukurta. Kuriant pinigų sąjungą buvo nepakankamai atsižvelgta į ekonominį ir socialinį matmenį – tai turėjo sunkių ekonominių ir socialinių padarinių. Perėjimas prie finansinės, fiskalinės ir bankų sąjungos jau vyksta, tačiau be atitinkamų ES biudžeto lėšų papildomoms politinėms priemonėms, skirtoms skatinti ekonomikos augimą ir socialinę sanglaudą. Tuo pat metu toliau stringa socialinės ir politinės sąjungos kūrimas. Tačiau ekonominė, pinigų ir socialinė sąjunga yra tarpusavyje susijusios – viena nuo kitos priklausomos ir viena kitą stiprinančios. Pakankamai atsižvelgus į visus šiuos matmenis turėtų tapti įmanoma sukurti labiau kasdieniame gyvenime jaučiamą ir savo piliečiams artimą Europą, kuria investuotojai, gamintojai,

darbuotojai ir vartotojai galėtų pasitikėti ir jausti atsakomybę už jos kūrimą. Tai būtų dinamiškesnė Europa, kurioje skatinamas konkurencingumas, pažangus ir integracinis augimas, ekonominės galimybės, užimtumas ir veiksmingas naudojimas visomis socialinės teisėmis. Be tokios pusiausvyros politinė sąjunga neturės ateities.

1.2 Nuo 2008 m. iki 2013 m. vasario mėn. nedarbo lygis išaugo nuo 7 proc. iki 10,9 proc., t. y. 26,4 milijono bedarbių. Euro zonoje priklausančiose šalyse šis skaičius pasiekė 12 proc., jis padidėjo 19 šalių ir sumažėjo aštuoniose. Šiuo metu 27 ES valstybėse narėse darbo neturi 5,7 milijono jaunų žmonių (23 proc.), tuo tarpu kai 2013 m. bendras nedarbo lygis JAV tebuvo

7,7 proc., o Japonijoje – 4,2 proc. ⁽¹⁾ Šie skaičiai visiškai neatitinka strategijos „Europa 2020“ tikslų, todėl EESRK mano, kad reikia nedelsiant imtis priemonių stiprinti silpnėjantį mūsų konkurencingumą, didinti ekonomikos augimą, kurti naujas darbo vietas ir mažinti skurdą. Labai svarbu įdiegti sustiprintą priežiūros mechanizmą, skirtą ekonominės ir pinigų politikos poveikiui socialinei situacijai ir darbo rinkai valstybėse narėse stebėti. Be to, nuostatas, kurioms Europos semestro metu taikoma nacionalinės ekonominės politikos priežiūra, turėtų papildyti socialinės ir ekonominės politikos priemonės. EESRK nuomone, toks požiūris yra būtinas net tik atsižvelgiant į šiuos dramatiškus rodiklius, bet ir visiškai atitinka Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 9 straipsnį dėl Sąjungos socialinio ir tvaraus vystymosi tikslų. Ekonominės ir pinigų sąjungos socialiniam matmeniui reikalingi aiškūs instrumentai, rodikliai ir kiekybiniai bei kokybiniai tikslai, kurie būtų tokie pat veiksmingi kaip ir ekonominės ir pinigų sąjungos ekonominiai ir finansiniai įsipareigojimai. Svarbiausia ES vadovų užduotis – vėl priartinti Europos idealą prie jos piliečių.

1.3 Pereinant prie glaudesnės finansinės, bankų ir fiskalinės sąjungos reikėtų pradėti įgyvendinti naują **Europos socialinių veiksmų programą**. Programoje turėtų būti nustatyti **konkretūs ir apibrėžti** kiekybiniai ir kokybiniai **tikslai**, grindžiami **strategijoje „Europa 2020“** jau nustatytais tikslais ir juos tobulinantys, ypač šiose srityse: Europos pramonės atkūrimas, **masinio nedarbo sumažinimas ir išgyvendinimas, pagrindinių socialinių teisių užtikrinimas, verslumo ir naujų darbo vietų kūrimo skatinimas, kova su skurdu, socialinės įtraukties stiprinimas, sąlygų socialinėms investicijoms sudarymas, parama aukštajam mokslui ir mokymui, socialinis valdymas ir bendros atsakomybės už Europos projektą skatinimas**. Naujoji Europos socialinių veiksmų programa turėtų būti įgyvendinama pasitelkiant ne teisėkūros ir teisėkūros priemones (priklausomai nuo to, kurios yra tinkamesnės) visoje Europos Sąjungoje arba taikant sustiprintą bendradarbiavimą. Ši programa turėtų apimti **Europos ekonomikos atgaivinimo planą, Europos socialinių investicijų dokumentų rinkinį, Europos socialinio poveikio įvertinimus, Europos jaunimo garantiją ir bendrą Europos įgūdžių pasą** bei užtikrinti **horizontaliosios socialinės išlygos ir pagrindinių socialinių teisių laikymąsi bei pilietinį dalyvavimą**. Programoje taip pat turėtų būti įvertintos ir skatinamos galimybės suteikti Europos piliečiams teisę į minimalias garantuojamas pajamas.

1.4 EESRK siūlo **dvi naujas tiriamąsias iniciatyvas**: 1) išleisti **Europos socialines obligacijas** finansiškai perspektyviems socialinių investicijų projektams; padedant atsakingoms ES institucijoms jos būtų skirstomos per **Europos socialinių**

veiksmų fondą, tačiau finansuojamos, nuosavybės teise priklausančios, valdomos ir skaidriai prižiūrimos pilietinės visuomenės suinteresuotųjų subjektų (privatų, įmonių ir viešųjų); ir 2) kurti **Europos švietimo tinklą bedarbiams**, suteikiantį ilgalaikes veiksmingas ir kokybiškas mokymosi galimybes, atitinkančias darbo rinkos poreikius. Šiuo tikslu būtų skiriami **tarptautiniai kuponai mokymosi išlaidoms padengti** ir taikoma Erasmus pobūdžio kreditų pripažinimo sistema, taip padedant atverti bedarbiams naujas mokymosi erdves, ugdyti naujus pažinimo ir profesinius įgūdžius, suteikti naujų profesinių galimybių ir palengvinti jų grįžimą į Europos darbo rinką. Be to, Europai, kurioje užtikrinamas laisvas asmenų judėjimas, reikalingas saugesnis ir atnaujintas pagrindas judumui (pavyzdžiui, atitinkamos teisės į informaciją ir į paramą dirbantiems kitose valstybėse narėse) siekiant sudaryti sąlygas judėjimui Bendrijos viduje ieškant darbo visoje ES, užtikrinti vienodas sąžiningos konkurencijos sąlygas ir pagrindinių socialinių teisių ir kolektyvinių sutarčių laikymąsi.

2. Ekonomikos valdymas turi turėti socialinį matmenį

2.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas oficialiai ragina visapusiškai spartinti **ekonominės, socialinės ir politinės sąjungos** kūrimą.

2.2 **Ekonominė sąjunga** turėtų apimti **finansinę ir bankų sąjungą**, turinčią bendrą indėlių garantijų sistemą, bendrą bankų pertvarkymo fondą ir ES masto priežiūros sistemą. **Fiskalinė sąjunga** turėtų būti grindžiama bendromis skolos priemonėmis biudžetinės drausmės sistemoje, fiskaline konsolidacija ir **dinamiškesniu Europos ekonomikos augimo modeliu**, kuris būtų savas Europos piliečiams ir keltų pasitikėjimą investuotojams, gamintojams, darbuotojams ir vartotojams. Būtina įveikti tebesitęsiantį su euro zonos vientisumu susijusį netikrumą, nes jis žlugdo žmonių ir įmonių pasitikėjimą. 2012 m. birželio mėn. aukščiausiojo lygio susitikimas, kurio metu priimtas **Susitarimas dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo** ir šiam tikslui numatyta skirti 180 milijardų eurų suma bei ECB pasirengimas *daryti, ką prireiks*, siekiant ištrūkti iš užburto rato, susidedančio iš silpnų bankų, valstybių skolų ir netvarių palūkanų normų skirtumų – visa tai teikia vilčių, kad pavyks sukurti Europos ekonominę sistemą. Europai reikalinga nauja investicinė programa ⁽²⁾ pritraukti išteklius, kurių reikia atgaivinti pramonei, atkurti ekonomikos augimui ir spręsti nedarbo problemoms.

⁽¹⁾ Eurostato duomenys <http://ec.europa.eu/eurostat/euroindicators>

⁽²⁾ Kažkas panašaus į Maršalo planą: žr. EESRK nuomonę „Ekonomikos augimas ir valstybės skola ES. Du novatoriški pasiūlymai“, OL C 143, 2012 5 22, p. 2.8 ir 2.13; žr. Komisijos žaliąją knygą „Ilgalaikis Europos ekonomikos finansavimas“, COM(2013) 150 final/2, 2013 4 9.

2.3 Tačiau tai tik viena medalio pusė. Griežtos ekonominės priemonės turi pražūtingą poveikį socialinei sanglaudai, socialinei apsaugai, įtraukiajam darbo rinkai ir skurdui. ES turime 26 milijonus bedarbių ir 120 milijonų skurdą arba socialinę atskirtį patiriančių žmonių. Neskiriant sustiprinto dėmesio socialiniams aspektams neįmanoma įgyvendinti ekonomikos atgaivinimo, pinigų stabilumo, tvaraus augimo ir konkurencingumo tikslų. **2013 m. kovo 14–15 d. įvykusiame Pavasario Europos Vadovų Tarybos susitikime** ši situacija galiausiai buvo pripažinta. Valstybės narės buvo paragintos **naudoti socialinės politikos priemones kaip ekonomikos valdymo varomąsias jėgas, visų pirma Europos semestro svorio centrą** perkeliant į paramą užimtumui, socialinėms investicijoms, socialinei įtraukčiai ir socialinių tikslų integravimui⁽³⁾. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas atkreipia dėmesį į šią naują sustiprintą socialinės politikos vaidmenį valstybių lygmeniu, tačiau yra įsitikinęs, kad socialinių veiksmų, socialinių investicijų ir socialinių gairių nustatymo srityse reikalingas ir ES lygmens vadovavimas.

2.4 Todėl, įgyvendinant socialinės Europos idėją, atėjo laikas **sukurti socialinį ekonominės ir pinigų sąjungos ramstį**, be kurio išliks pavojus piliečių atsidavimui visam Europos projektui. Dabartiniai Europos socialinės nelygybės skirtumai ne tik nepadedą ieškoti tvarių problemų sprendimų, skatinančių ekonomikos augimą ir socialinę sanglaudą, bet ir yra esminis iššūkis tiems, kurie būsimoje 2014 m. Europos rinkimuose ekonomikos atgaivinimo prielaida laiko europinį matmenį, ir tiems, kurie linkę grįžti prie nacionalinio lygmens sprendimų. Europos rinkimuose bus sutelkta daug nuomonių ir balsų. Svarbu, kad šie rinkimai taptų ne stabdžiu, o atspirties tašku **kuriant Europą, esančią arčiau piliečių, šeimų ir įmonių – socialiai atsakingesnę Europą**.

2.5 **Pagrindinės socialinės teisės** yra neatsiejamos nuo pilietinių ir politinių teisių, be to, Sutartyje nustatyta prievolė jas skatinti ir puoselėti. Vykdydami bet kokią savo veiklą, Komisija ir Europos centrinis bankas (ECB), būdami trejeto nariais, privalo tvirtai laikytis savo išsipareigojimų, susijusių su pagrindinėmis socialinėmis teisėmis. Įgyvendindama Europos ekonominės ir pinigų sąjungos socialinį matmenį Komisija turėtų veiksmingai stebėti, vertinti ir užtikrinti visišką išsipareigojimų, susijusių su pagrindinėmis socialinėmis teisėmis, laikymąsi.

3. Naujoji Europos socialinių veiksmų programa ir Socialinių investicijų paktas

3.1 2008 m. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pirmininkaujanties Prancūzijos prašymu priėmė tiriamąją

nuomonę. Šioje nuomonėje Komitetas pasiūlė pradėti įgyvendinti naują **Europos socialinių veiksmų programą**. Nuomonėje buvo kalbama apie novatorišką Komiteto darbą rengiant Bendrijos darbuotojų pagrindinių socialinių teisių chartiją, 1989 m. Europos socialinių veiksmų programą ir vėliau jos pagrindu parengtą socialinės srities *acquis*, susijusį su bendra rinka, Sutartimi ir ES veikla apskritai. Nuomonėje buvo pabrėžiama, kad nauja Europos socialinių veiksmų programa yra būtina, „**kad ES socialinis vystymasis neatsilikėtų nuo ekonominės ir rinkos raidos**“. Deja, nepaisant Prancūzijos pirmininkavimo Europos Tarybai laikotarpiu vykusio neoficialaus už užimtumą ir už socialinius reikalus atsakingų ministrų susitikimo metu pareikšto pritarimo, Komiteto pasiūlymą greitai užtemdė ekonomikos krizė ir penkeri metai įnirtingų pastangų gelbėti Europos ekonominę ir pinigų sąjungą ir stiprinti ekonominę sanglaudą euro zonoje. Dabar tikrai atėjo laikas dar kartą įvertinti naujos Europos socialinių veiksmų programos idėją, siekiant neatsilikti nuo naujų ekonomikos valdymo formų ir papildyti jas atitinkama socialine sanglauda ir socialinės politikos veiksmis.

3.2 2008 m. nuomonėje Komitetas ragino taikyti „**daugiapakopio valdymo**“ principą įgyvendinant naują Europos socialinių veiksmų programą, grindžiamą teisėkūros priemonėmis, socialiniu dialogu, piliečių dialogu, bendru reguliavimu ir savi-reguliacija, atviru koordinavimu, socialinės politikos įtraukimu į kitas politikos sritis, glaudesniu bendradarbiavimu ir piliečių iniciatyvos teise. Nuomonėje veiksmai nebuvo pateikti prioriteto tvarka – svarbiausia buvo veiksmingos priemonės, įgyvendinamos taikant **Bendrijos metodą** ir laikantis naujosios horizontaliosios **socialinės išlygos** (SESV 9 straipsnis). Komitetas taip pat ragino prisiimti finansinius išsipareigojimus, pavyzdžiui, užtikrinant tikslingesnį ir prieinamesnį naudojimąsi Europos socialinio fondo ir galimo Europos socialinių inovacijų fondo lėšomis siekiant remti naujas socialines eksperimentines iniciatyvas ir „Europos paskolos socialinei infrastruktūrai vystyti“ idėją.

3.3 Laikui bėgant Komitetas ėmė ryžtingiau raginti taikyti *Bendrijos metodą* ir atsizvelgti privalomą horizontaliosios *socialinės išlygos* pobūdį. Komitetas konkrečiai pasiūlė priimti **Europos socialinių investicijų paktą** siekiant užtikrinti, kad ekonomikos valdymo sistemoje ir Europos semestro metu taikomas taupymo priemonės ir pusiau automatines sankcijas kompensuotų socialinio poveikio įvertinimai, pagrindinių socialinių teisių laikymasis, tikri išsipareigojimai siekti strategijoje „Europa 2020“ numatytų skurdo mažinimo tikslų ir bendras Europos „**socialinio valdymo**“ vystymas.

3.4 Komitetas palankiai vertina tai, kad Europos Parlamentas neseniai pabrėžė, kad **Europai reikalingas „socialinis paktas“**, „užimtumo ir socialiniai kriterijai“ ir privaloma biudžetinės

⁽³⁾ Europos Vadovų Tarybos išvados, 2013 m. kovo 14–15 d., EUCO 23/13.

drausmės priežiūra, metinėje augimo apžvalgoje būtina atsižvelgti į socialinio modelio tvarumą ir būtina sukurti „**integruotą užimtumo ir socialinių reikalų politikos sistemą**“, kaip **penktąjį kertinį Europos pinigų sąjungos veiksmų plano bloką** ⁽⁴⁾. Komitetas palankiai vertina ir Europos vadovų Tarybos ketinimą 2013 m. birželio mėn. susitikime pateikti priemonės ir veiksmų planą su terminais „Europos pinigų sąjungos socialiniam matmeniui“ įgyvendinti ⁽⁵⁾. Europos Komisijos narys László Andor taip pat visiškai neseniai pabrėžė, kad pinigų sąjunga turi būti grindžiama humanistiniais principais ir, kad jo nuomone, „socialinis EPS matmuo turi būti suprantamas kaip EPS taisyklių, valdymo mechanizmų, fiskalinio pajėgumo ir kitų politikos priemonių gebėjimas **užtikrinti, kad ekonominio naudingumo ir socialinio teisingumo siekiama vienu metu**“ ⁽⁶⁾. Komitetas palankiai vertina pirmininko H. Van Rompuy išvada 2013 m. kovo 14 d. Trišalio socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikimo metu, kad „**Europos socialinis modelis išlaiko savo didelę vertę ir suteikia pasaulinį konkurencinį pranašumą**“ ir, kad „**mums reikia atrasti būdų, kaip padėti sumažinti mūsų Sąjungos socialinius skirtumus**“ ⁽⁷⁾. Komisijos paskelbtas „Socialinių investicijų dokumentų rinkinys“, kuriame išdėstomos gairės valstybėms narėms, susijusios su parama socialinei apsaugai ir socialinei įtraukčiai ⁽⁸⁾, atitinka tikslą kurti socialinio matmens rodiklius. Tačiau Komiteto nuomone, jeigu norima sukurti ES užimtumo ir socialinės nelygybės „rezultatų suvestinę“, taip pat reikia palankesnių sąlygų imtis visai ES skirtų veiksmų. Todėl Komitetas dar kartą pakartoja, kad reikia išsamios aktyvios **Europos socialinių veiksmų programos**, įgyvendinamos laikantis daugiapakopio valdymo principo ir dalyvaujant atsakingoms **Europos** valdžios institucijoms, organams ir suinteresuotiesiems subjektams, imantis su teisėkūra susijusių ir nesusijusių priemonių. Šios programos misija turėtų būti – bent jau įgyvendinti – o pagedautina ir patobulinti – strategijoje „Europa 2020“ nustatytus socialinius tikslus.

4. Konkretūs pasiūlymai

EESRK remia strategijos „Europa 2020“ tikslus ir pabrėžia, kad būtina stiprinti silpnėjantį mūsų konkurencingumą, didinti ekonomikos augimą, kurti naujas darbo vietas ir mažinti skurdą. Vadovaudamasis SESV 9 straipsnio nuostatomis, pirmiausia dėl „didelio užimtumo skatinimo, tinkamos socialinės apsaugos užtikrinimo, kovos su socialine atskirtimi, aukšto lygio švietimo, mokymo ir žmonių sveikatos apsaugos“, Komitetas ragina

⁽⁴⁾ Europos Parlamento pranešimas su rekomendacijomis Komisijai dėl Europos Vadovų Tarybos, Europos Komisijos, Europos Centrinio Banko ir Euro grupės pirmininkų ataskaitos „Siekis sukurti tikrą ekonominę ir pinigų sąjungą“ (2012/2151 (INI)), p. 29, ir su tuo susijusi Europos Parlamento Užimtumo ir socialinių reikalų komiteto nuomonė, *J pasiūlymas ir 6 rekomendacija*.

⁽⁵⁾ 2012 m. gruodžio 14 d. priimtos Europos Vadovų Tarybos išvados dėl EPS sukūrimo, 12 b punktas.

⁽⁶⁾ Už užimtumą, socialinius reikalus ir įtrauktį atsakingo Komisijos nario László Andor 2013 m. sausio 28 d. pranešimas Europos profesinių sąjungų konfederacijoje Madride.

⁽⁷⁾ „Vienas iš aspektų, kuriam skirtas šiandieninis susitikimas yra Europos socialinio modeli socialinis matmuo, kuris išlaiko savo didelę vertę ir suteikia pasaulinį konkurencinį pranašumą.“ Europos Vadovų Tarybos Pirmininko Herman van Rompuy kalba pasibaigus trišaliam socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikimui, Briuselis, 2013 m. kovo 14 d., EUCO 68/13.

⁽⁸⁾ Socialinės investicijos į augimą ir socialinę sanglaudą, visų pirma naudojant 2014–2020 m. Europos socialinio fondo lėšas, COM(2013) 83 final.

įgyvendinti labiau saistančią ir tinkamai finansuojamą **visai ES skirtą socialinių veiksmų ir įsipareigojimų programą**, įskaitant konkrečius toliau išvardytus uždavinius.

4.1 **Vykdam Europos semestro** veiklą į ekonomikos politikos koordinavimui ir struktūrinėms reformoms taikomą **priežiūros sistemą** būtina įtraukti ir **užimtumo ir socialinės įtraukties kriterijus**. **Kiekybiniai Europos užimtumo ir socialiniai tikslai** turi būti suderinti su stabilumo ir ekonomikos augimo taisyklėmis, reguliuojančiomis valstybės skolas ir deficito ribas ir jas papildyti. Norint sumažinti tiek makroekonominę, tiek ir **socialinę nelygybę** reikėtų taikyti nuoseklius **koregavimo mechanizmus**, siekiant skatinti pažangų ir tvarų augimą, kokybišką darbo vietų kūrimą, priegią prie aukštos kokybės ir prieinamų visuotinės svarbos paslaugų ir mažinti socialinę nelygybę ES. Trumpalaikės ekonominės naudos neturėtų būti siekiama aukojant ilgalaikes **investicijas į socialinį kapitalą**. Fiskalinės konsolidacijos priemonės turėtų būti vertinamos pagal jų poveikį ekonomikos augimui, užimtumui ir socialinei įtraukčiai. Įgyvendinant struktūrines reformas būtina taikyti **Europos solidarumo mechanizmus**. Siekiant užtikrinti ES piliečių paramą tikrai ekonominei ir pinigų sąjungai, nacionalines reformų programas turi užtvirtinti **atitinkami socialiniai ir pilietiniai dialogai ir aktyvus Europos socialinio matmens propagavimas**. Šiuo atveju būtina užtikrinti, kad nevyktų lenktynės dėl žemesnių standartų, kurios lemtų atlyginimų mažinimo tendencijas, atlyginimų defliaciją ir sumažėjusį bendros paklausos lygį. **Būtina užtikrinti laisvas ir savarankiškas kolektyvines derybas**. **Europos socialiniam dialogui** turi tekti esminis vaidmuo kuriant ir taikant naują ekonominį valdymą. **Būtina geriau kontroliuoti visoje ES galiojančias pagrindines socialines teises ir užtikrinti jų laikymąsi**.

4.2 **Europos socialinio fondo ir Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo** išteklius būtina padidinti iki tokio lygio, kuris leistų reaguoti į esamą Europos užimtumo ir socialinę situaciją, kurią pirmininkas H. Van Rompuy apibūdino kaip „žmogiškąją tragediją ir socialinę krizę“ ⁽⁹⁾. Esant tokiai situacijai būtinas privalomas ir išsamus daugiamečių finansinės programos (DFP) persvarstymas, kaip reikalaujama 2013 m. kovo 13 d. EP rezoliucijoje ⁽¹⁰⁾. Atsižvelgiant į joje

⁽⁹⁾ „Todėl vis daugiau žmonių paprasčiausiai palieka darbo rinką, atsako bet kokių mokymosi galimybių ir rizikuoja atsidurti visuomenės užribyje (tarp 15–24 m. amžiaus grupės asmenų šis skaičius yra ne mažesnis kaip 13 proc.). Tai žmogiškoji tragedija ir socialinė krizė.“ Europos Vadovų Tarybos Pirmininko Herman Van Rompuy kalba EESRK, Briuselyje, 2013 m. sausio 17 d., EUCO13/13.

⁽¹⁰⁾ 2013 m. kovo 13 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos Vadovų Tarybos vasario 7–8 d. susitikimo išvadų dėl daugiamečių finansinės programos (2012/2803 (RSP)), p. 9.

nurodytą lankstumo mechanizmą, vykstančias EP ir Tarybos derybas ir ypač pageidautiną struktūrinį DFD persvarstymą įvykus naujesiems Europos Parlamento rinkimams, turėtų būti atstatytos bent jau Europos Komisijos pradiniam pasiūlyme nurodytos sumos, įskaitant tikslingesnį tam skirtų ES nuosavų išteklių naudojimą bei iš esmės padidinant išteklius teritorinės sanglaudos fondui, socialiniam fondui, švietimui ir mokymui bei prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondui.

4.3 ES turėtų labiau **remti atsakingas socialines investicijas** ir skirti daugiau dėmesio remiančiam **socialinės ekonomikos** vaidmeniui, pavyzdžiui, sugrąžinant Europos įstatus asociacijoms ir savidraudos įmonėms, į struktūrinių fondų planavimą įtraukiant socialinių įmonių steigimo ir vystymo programas, sudarant palankias sąlygas vykdyti socialinį ženklinimą ir naudotis kompensuojamosiomis priemonėmis bei dalyvauti viešųjų pirkimų procedūrose įmonėms, kurios įrodė duodančios socialinę naudą. Reikėtų sukurti ir **Europos socialinių inovacijų fondą**, siekiant atnaujinti vertingus tarpvalstybinius projektus, skirtus kovai su diskriminacija ir nepalankiomis sąlygomis darbo rinkoje. Europos Komisijai nustojus remti programą EQUAL, šių projektų įgyvendinimas labai sulėtėjo.

4.4 Be to, reikia imtis visų reikalingų veiksnių ir užimtumo priemonių siekiant **atkurti Europos pramonę** ir įgyvendinti tikslą, kad iki 2020 m. pramonėje būtų sukuriama 20 proc. BVP. EESRK pabrėžia konkurencingumo svarbą įmonėms – jo reikėtų siekti sudarius nuoseklias **sąlygas Europoje**.

4.5 ES turi „pajudėti“ ir dėl jaunimo, kitaip kyla pavojus, kad jaunimui Europos projektas taps visiškai svetimas. Norint susidoroti su **didžiule jaunimo nedarbo krize** Europoje reikalingas įtikinamesnis ES biudžetas nei nepakankami 6 milijardai eurų, pasiūlyti **Europos jaunimo užimtumo dokumentų rinkinyje išdėstytoms priemonėms ir Jaunimo garantijų iniciatyvai**, siekiant užtikrinti darbo vietas, jaunų bedarbių mokymą arba švietimą, ypač ten, kur tokių priemonių reikia labiausiai. Kyla pavojus, kad be pakankamo finansavimo Europos jaunimo garantijų iniciatyva bus laikoma tik butaforine priemone. Pasielkdamas **bendrą Europos igūdžių pasą** ES turėtų imtis tvirtesnio vadovaujamojo vaidmens išplečiant Europos kvalifikacijų sandarą ir įtraukiant į ją visas kvalifikacijas ir visus igūdžius, įgytus formalaus, savišvietos ir neformalaus mokymosi priemonėmis. Akivaizdu, kad prireiks **Europos mokyklų, verslo sektoriaus ir socialinių partnerių partnerystės sistemos**, kaip ir panašių strateginių sinergijų, kuriomis siekiama, kad aukštasis mokslas ir mokymasis visą gyvenimą taptų svarbiausiu darbo vietų kūrimo, gebėjimų paklausos ir pasiūlos neatitikties

problemos sprendimo, užimtumo, inovacijų ir verslumo skatinimo veiksniumi. Įgyvendinant Europos semestrą būtina užtikrinti, kad priemonės, skirtos sumažinti valstybės garantuotas skolas ir nacionalinius deficitus, nekeltų pavojaus viešajam investavimui į švietimą ir mokymą.

4.6 **Realios darbo vietos, deramas darbas ir socialinių teisių perkeliamumas turi būti pagrindiniai tvaraus Europos ekonomikos atgaivinimo plano veiksniai.** Europos socialinis modelis yra privalumas pritraukiant vidaus investicijas ir skatinant verslo įmonių plėtrą Europoje. Jį reikėtų įvertinti numatant fiskalinę paramą už užimtumą skatinančias priemones, įskaitant mikroįmones ir tikrai savarankišką darbą. Įgyvendinant ES užimtumo ir darbo rinkos politikos priemones būtina užtikrinti **socialinių standartų laikymąsi**. Siekiant konkurencingumo ir lankstumo jokia būdu negalima pamiršti deramo darbo ir atlyginimų, kurie nebūtų nustatomi žemiau skurdo ribos. **Europos socialiniams partneriams**, įgyvendinantiems savo darbo programas, **tenka ypatinga atsakomybė išspręsti skurstančių dirbančiųjų** problemą.

4.7 **ES turi rimčiau ir akivaizdžiau imtis priemonių sumažinti ir panaikinti skurdą.** Aktyvių skurdo mažinimo priemonių ekonominė ir socialinė nauda Europai viršija ilgalaikę ekonominę ir socialinę žalą, padarytą neveiklumo arba priemonių, kurios dar labiau padidina skurdą. Mažiausia, ką būtina padaryti, tai užtikrinti, kad Europos semestro metu būtų dedamos aktyvios pastangos įgyvendinti **strategijoje „Europa 2020“ nustatytą „pavyzdinį“ išipareigojimą pasiekti, kad iki 2020 m. 20 milijonų žmonių išbristų iš skurdo**, užuot užkirtus tam kelią imantis deficito mažinimo priemonių. Pirmiausia tam reikalingi geresni ES lygmens rodikliai skurdo poveikiui išmatuoti ir užtikrinti tinkamą nacionalinių reformų programų ir taupymo priemonių, kurios gali iš tikrųjų padidinti skurdą ir kliudyti ekonomikos atgaivinimui, stebėseną ir, esant reikalui, koregavimą. EESRK šiuo metu rengia valstybių narių garantuotų minimalių pajamų sistemų apžvalgą, kurios tikslas – nustatyti ir skleisti gerąją praktiką visoje ES. Komitetas taip remia Europos Parlamento raginimą išnagrinėti galimybę parengti pasiūlymą dėl teisės akto, kuriuo nustatoma, kad pakankamos minimalios pajamos turėtų sudaryti bent 60 proc. kiekvienos valstybės narės pajamų medianos⁽¹¹⁾, ir raginti jį priimti. Kaip Europos semestro socialinio stabilumo koregavimo mechanizmą būtų galima įsteigti tam skirtą **Europos kovos su skurdu solidarumo fondą** ir taip sudaryti sąlygas skirti tokias pajamų rėmimo priemones. Komitetas taip pat norėtų pakartoti savo pasiūlymą, kad 20 proc. visų Europos socialinio fondo išteklių turėtų būti skirti spręsti su socialine įtrauktimi ir skurdu susijusias problemas.

⁽¹¹⁾ EESRK ragina parengti išsamų aktyvios įtraukties strategijų įgyvendinimo vietos lygmeniu planą. Komitetas remia Europos Parlamento raginimą Komisijai ištirti pasiūlymo dėl teisės akto, kuriuo nustatoma, kad pakankamos minimalios pajamos turėtų sudaryti bent 60 proc. kiekvienos valstybės narės pajamų medianos, poveikį (OL C 248/130, 2011 8 25).

4.8 **Europos prieinamumo aktas yra būtinas siekiant neįgaliesiems užtikrinti judėjimo laisvę bei prekių, paslaugų ir fizinės infrastruktūros prieinamumą.** Siekiant šio tikslo konkreti ir efektyvi priemonė būtų **Europos mobilumo kortelė.** Komisija taip pat turėtų parengti **Jungtinių Tautų konvencijos dėl neįgalųjų teisių poveikio vertinimo priemonę** ir atsižvelgti į tai Europos semestro procese.

4.9 **Be to, reikėtų parengti ES metodologiją ir palyginamųjų ir kiekybiškai įvertinamų rodiklių sistemą sveikatos apsaugos ir sveikatos priežiūros skirtumų mažinimo srityje,** kad Europos semestro metu būtų galima atlikti situacijos valstybėse narėse auditą.

4.10 Europos semestro socialinis matmuo taip pat turėtų apimti **ES lygmens visuomeninius palyginamuosius rodiklius** ir gerosios praktikos gaires, skirtas darbo ir šeimos gyvenimo suderinimui, galimybėms naudotis vaikų priežiūros paslaugomis, aktyviam senėjimui, savanorystei, teisėms į būstą ir kovai su benamyste.

4.11 Imigrantai darbuotojai daug prisideda prie Europos ekonominio vystymosi ir gerovės. Darbo jėgos imigracijos procedūros turi būti teisėtos ir skaidrios. Imigracijos teisės aktai turi gerbti žmogaus teises ir užtikrinti vienodas sąlygas. EESRK mano, kad ES privalo stiprinti integracijos politiką ir aktyviau kovoti su rasizmu, ksenofobija ir imigrantų bei mažumų diskriminavimu.

4.12 Kad ekonomikos atsigavimas būtų tvarus visoje ES reikia daugiau ekonominės ir su monetarinės simetrijos bei didesnės socialinės sanglaudos. Europos socialinių veiksmų programa, įskaitant pirmiau nurodytus konkrečius uždavinius, padėtų sukurti nuoseklesnę socialinį pagrindą sutelkti visas jėgas ir užmegzti naują ryšį tarp ES ir jos piliečių. Todėl pageidautina dviem lygiais – tiek Europos Sąjungoje, tiek ir Europos ekonominėje ir pinigų sąjungoje – atkurti socialinę pusiausvyrą, laikantis dinamiško požiūrio į subsidiarumo principą. Tačiau nepasiekus pakankamo susitarimo arba pritrūkus politinės valios tokiam atgaivintam ES socialiniam matmeniui, EESRK siūlytų sustiprinti bendradarbiavimą Europos ekonominėje ir pinigų sąjungoje. Ši sąjunga turėtų savo finansinius išteklius, papildomą socialinį fondą, Europos socialinės pažangos paktą, grindžiamą demokratiškai atskaitingomis ir griežtomis sutartinėmis sąlygomis, reglamentuojančiomis ekonominę ir pinigų konvergenciją, socialiniais standartais, tikslais ir stabilizavimo mechanizmais (su socialiniais partneriais ir pilietine visuomene turėtų įvykti diskusija, ar būtų prasminga taikyti Europos Komisijos nario L. Andor neseniai pasiūlytą EPS nedarbo draudimą arba bedarbio pašalpų sistemą ir kiek tai būtų naudinga). Šį sustiprintą bendradarbiavimą turėtų papildyti glaudesnės Europos ekonominės ir pinigų sąjungos mokesčių, biudžeto ir pinigų stabilizavimo mechanizmai – taip galima išsivaizduoti atitinkamą socialinį matmenį turinčią Europos ekonominę ir pinigų sąjungą.

4.13 **Konkurencingumo ir ekonomikos augimo sutartiniai įsipareigojimai,** dėl kurių vyko diskusijos Europos Vadovų Tarybos susitikime gruodžio mėn., turi būti **demokratiškai atskaitingi** ir nesilpninti Europos socialinės rinkos ekonomikos, apie kurią kalbama Europos Sąjungos sutarties 3 straipsnio 3 dalyje. Taip pat būtina geriau apibrėžti ir patikslinti **solidarumo mechanizmą remti** valstybių narių pastangoms, kuris palaipsniui gali įgauti tikrų finansinių pervedimų formą. Pradinis konkretus šio mechanizmo biudžetas turėtų būti 50–100 milijardų eurų, finansuojamų panašiu būdu kaip ir Europos stabilumo mechanizmas.

4.14 Siekiant užtikrinti geresnę pusiausvyrą ir įgyvendinti Sutartyje numatytą socialinės rinkos ekonomiką, sustiprinus pinigų reikalus ir eurą atsakingo Komisijos nario vaidmenį, būtina **sustiprinti ir už užimtumą, socialinius reikalus ir įtraukti atsakingo Komisijos nario vaidmenį.** Sustiprinus Ekonomikos ir finansų tarybos įgaliojimus, būtina **atitinkamai sustiprinti ir Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybos įgaliojimus.**

4.15 Be to, atsižvelgiant į Europos ekonominę ir socialinę valdyseną, ypač atkreipiant dėmesį į Europos semestrą ir strategiją „Europa 2020“, būtina nedelsiant sustiprinti **Europos Parlamento ir nacionalinių parlamentų** įgaliojimus ir didinti **socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų** dalyvavimą ir užtikrinti jį visais politinių derybų lygmenimis.

5. Tiriamosios nuomonės pasiūlymai

5.1 Europos socialinės obligacijos

5.1.1 Greta pirmiau išdėstytų pasiūlymų, galbūt būtų galima daugiau pagalvoti apie papildomus kelius, kaip įtraukti Europos piliečius, pilietinę visuomenę ir suinteresuotas įmones dalyvauti iš naujo pradėtoje įgyvendinti Europos socialinių veiksmų programoje, pavyzdžiui, sudominti **juos Europos socialinėmis obligacijomis** ir jų išleidimu. Kol viešieji ištekliai yra riboti, tai leistų aiškiai apibrėžtiems tikslams pritraukti lėšų iš didelių nenaudojamų privačių santaupų atsargų.

5.1.2 Ši iniciatyva būtų nesusijusi su šiuo metu vykstančiomis diskusijomis dėl ES stabilumo obligacijų leidimo (siekiant padėti pasidalyti tarpusavyje skolas) ir dėl ekonomikos atgaivinimo ir augimo obligacijų (Europos ekonomikos atgaivinimo plano dalis). **Europos socialinės obligacijos,** priešingai – būtų finansuojamos ne iš nacionalinių biudžetų ir ne bendrai finansuojamos per ES biudžeto mechanizmus – jas įsigytų arba į jas investuotų atskiri asmenys, verslo įmonės, profesinės sąjungos ir pilietinės visuomenės grupės, norinčios, dalyvavimu **Europos socialinių veiksmų fondo veikloje,** prisiimti individualią arba įmonių socialinę atsakomybę. Šie subjektai patys

finansuotų ir valdytų šį fondą, nustatydami ne per dideles palūkanų normas ir taikydami ne pelno principą, o atsakingos ES institucijos atliktų skaidrią stebėseną, reguliavimą, lėšų skirstymą ir garantavimą iki tam tikros sumos.

5.1.3 Atsakingos ES institucijos turėtų teikti logistinę paramą leidžiant obligacijas, o **privatūs, įmonių ir viešieji suinteresuotieji subjektai**, nusprendę dalyvauti programoje ir imtis atsakomybės už Europos socialinių veikslių fondą, **turėtų užtikrinti, kad šis procesas būtų kuo prieinamesnis piliečiams ir bendrai valdyti obligacijų leidimą**. Jie pirkėtų, kaupėtų ir investuotų obligacijas į savo pasirinktas socialines programas, visų pirma **pagal pasiūlytą Europos socialinių veikslių programą**, gaudami techninę atitinkamų ES institucijų ir patariamųjų organų pagalbą, kad būtų galima įvertinti tų programų finansinį patikimumą ir galimą socialinį poveikį. **Tokios socialinės investicijos galėtų apimti:** socialinį būstą, kooperacines įmones ir socialines įmones, paramą savitarpio pagalbos grupėms, savidraudos įmones, savivaldybių socialines ir sveikatos priežiūros paslaugas, švietimo, mokymo ir perkvalifikavimo tinklus, socialines inovacijas, mokslinius tyrimus ir plėtrą, paskolas ir infrastruktūros vystymo partnerystes, kaimo turizmą, mainus keliaujant, kultūrinę veiklą, labdaros akcijas ir kt.

5.1.4 Galiausiai būtų galima išnagrinėti išsamesnius planus plėtoti šias Europos socialines obligacijas, pavyzdžiui, sukuriant nemažai tokių obligacijų, kurias vietos ir (arba) nacionaliniu lygmeniu valdytų ir kurių leidimą skatintų nurodyti dalyviai. Šioms obligacijoms, kurių tikslai ir valdymo metodai atitinka bendros Europos programos kriterijus, būtų galima suteikti Europos sertifikatą dalyvauti bendrojoje sistemoje ir, šiuo pagrindu, skirti mokesčių lengvatas jų pirkėjams.

5.1.5 Europos socialinių veikslių fondo valdančiąją tarybą turėtų sudaryti sistemoje dalyvaujantys suinteresuotieji subjektai, atstovaujami proporcingai jų investicijų į Europos socialines obligacijas daliai. Atitinkami ES organai (įskaitant EESRK) turėtų teikti logistinę pagalbą ir konsultacijas.

5.2 Europos švietimo tinklas bedarbiams

5.2.1 Trumpalaikės ir vidutinės trukmės laikotarpiu masinio nedarbo problema Europoje nebus išspręsta, net jei nuo 2014 m. augimo prognozės gerėja ir turėtų pasijusti Europos ekonomikos atgaivinimo priemonių poveikis. Europos darbo rinka turi atlikti svarbesnį vaidmenį sudarant mūsų darbo jėgai galimybę laisvai judėti, panaudoti savo gebėjimus ten, kur jie reikalingi, ir įgyti naujų gebėjimų, kuriuos sugrįžus būtų galima tobulinti. Labai svarbu, kad mūsų darbo jėga ir toliau išliktų aktyvi, pageidautina, turinti užimtumą arba dalinį užimtumą, o jei ne – dalyvautų švietimo, mokymo arba perkvalifikavimo priemonėse. Svarbu užtikrinti veiksmingas, perspektyvias, inovacines ir darbo poreikius atitinkančias švietimo priemones. Daugelis švietimo ir mokymo programų yra trumpalaikės, todėl daugeliu atvejų jos galiausiai nesuteikia ilgalaikio darbo perspektyvų. Tikimybė, kad darbo netekę vyresnio amžiaus darbuotojai dalyvaus tokiose programose, yra nedidelė. Vertėtų pagalvoti apie ilgalaikę europinę strategiją, taip pat pasiremti patikrinta Europos geriausia patirtimi, pavyzdžiui, 1997–2002 m. Švedijoje vykdyta suaugusiųjų švietimo programa arba Vokietijoje ir Austrijoje taikoma dualiojo profesinio mokymo sistema. ES galėtų apsvarstyti galimybę paskatinti **Europos švietimo tinklo bedarbiams** įsteigimą, siekiant suteikti galimybę dalyvauti visaapimančiose, du metus trunkančiose švietimo programose, kurios leistų keisti profesinę karjerą, įgyti darbo, mokymo arba profesinio mokymo patirties kitose valstybėse narėse pasinaudojant **tarpvalstybiniais kuponais mokymosi išlaidoms padengti** ir kreditų perkėlimo sistema, galiausiai įgyjant abipusiškai pripažįstamą profesinę kvalifikaciją.

5.2.2 Skyrus pakankamai lėšų tokiai sistemai ir ją pripažinus daugumai valstybių narių, nustačius aiškius sutartinius susitarimus su savanoriškai tokiose programose dalyvaujančiais darbuotojais, didelis skaičius ilgalaikių bedarbių, kurie kitu atveju jokių būdu būtų neradę užimtumo galimybių, turėtų aukštos kokybės darbo vietas, o tai darytų teigiamą poveikį tiek su tuo susijusiems asmenims, tiek ir visam Europos šalių socialiniam kapitalui.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Henri MALOSSE